

Kort og meget godt om hva vi driver med

Schei E.

Hva er medisin

160 s, tab. Oslo: Universitetsforlaget, 2007.

Pris NOK 149

ISBN 978-82-15-00924-7

Antakelig kunne mange norske leger ha skrevet bok med tittelen *Hva er medisin* i en «hva er»-serie om de ble invitert til det. Men tilsynelatende enkle oppgaver kan være intrikate: Hvilken innfallsvinkel, hvordan avgrense, hvor personlig?

Etter Edvin Scheis spennende radioforedrag om yrket sitt i P2-akademiet for få år siden fortjente han utfordringen, og jeg synes han har løst oppgaven helt nydelig. Han skriver et klart og godt norsk som gjør denne utgivelsen lettlest. Han er kunnskapsrik, saklig og passe personlig. En kirurg ville nok tatt med mer om kirurgiske landevinninger, en mikrobiolog mer om mikrober og resistensproblemer. Men glemt er disse fagene ikke. Allsidighet er noe av styrken. De 59 referansene er velvalgte. Noen glimt av humor er med – vet leseren hvordan den finske helseministeren karakteriserte WHO-definisjonen av helse fra 1946?

Det er åtte kapitler: *Riss av medisinenes landskap, Historien, Hvorfor blir noen syke, og andre ikke, Medisin og helsevesen i Norge, Medisin som vitenskap, Helse – et gåtefullt begrep, Makt – til å hjelpe, Fremtiden er nå*. Det siste kapitlet kunne kanskje vært enda litt mer spennig, det handler mye om fremskriving av nået og er uten så mange visjoner om hva vi ennå ikke har sett – med slikt er som kjent vanskelig. Kanskje kunne også det globale perspektivet fått litt mer plass? På siste side står det at medisinen risikerer å omdannes fra praktisk solidaritet til kollektiv egoisme, der de som lider mest, får minst hjelp – lokalt og globalt. På verdensbasis er det nok slik det er. De fattigste lider mest og får minst hjelp.

Boken er skrevet i jegform. Den omhandler medisinen både som fag og som universelt tema. Den formidler respekt både for biomedisinske perspektiver og for ivaretagelse av relasjoner og følelser og håndtering av usikkerhet og feil. Filosofer, både antikke og moderne, får komme klokt til orde. Skildringer fra legevakst, allmennpraksis og sykehusavdelinger er levende og lett gjenkjennelige for en profesjonell leser. «I tillegg til den vitenskapelige og håndverksmessige faktakunnskapen alle må beherske, ... (kan) man ikke drive god medisin uten å ha en reflektert innsikt i all-

mennmenneskelige behov, sårbarheter og ressurser,» skriver Schei.

Til nå har vi slått oss til ro med at vi på norsk ikke skjeller mellom «disease» og «illness», og jeg tviler på at «sykhet» vil slå an som norsk for det siste. Illichs bok omtales to ganger som «en berømt bok i 1975/på 70-tallet» og er den eneste referansen som får denne æren. Pytt, pytt. *Hva er medisin* kan leses med potensielt stort utbytte av unge mennesker som gjerne vil utdanne seg i helsevesenet, medisinstudenter vil kunne få aha-opplevelser, og den vil fungere godt som opplysning for folk flest. De få fremmedordene blir forklart i et register. Leger kan også få litt å tenke på.

Knut Arne Holtedahl

Institutt for samfunnsmedisin
Universitetet i Tromsø

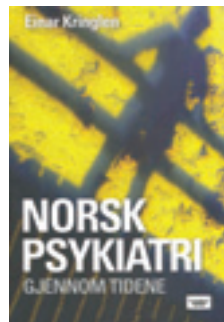
Spennende historie(r)

Kringlen E.

Norsk psykiatri gjennom tidene

538 s, ill. Oslo: Damm, 2007. Pris NOK 449

ISBN 978-82-04-13350-2

Det passer svært godt at den emeriterte psykiatriprofessoren (f. 1931) utgir denne vektige og viktige boken just det året Norsk psykiatrisk forening feirer sitt 100-årsjubileum. For en som har vært med i faget nesten

like lenge som forfatteren (et knapt halvt århundre), er dette ekstra spennende lesning. Det at Kringlen krydrer sin beretning med egne opplevelser og meninger, rettferdiggjør denne anmeldelsens overskrift.

Det er ti hovedkapitler med mange undertitler. Den siste halvparten omhandler mellomkrigstid, okkupasjon og etterkrigstid, sosialpsykiatri og nye antipsykotiske medikamenter, miljø og antipsykiatri og biologi og informasjon.

Kringlens beretning om norsk psykiatri jevnføres med internasjonale strømninger og sosialpolitiske forhold her hjemme. Hans ambivalente kjærlighetsforhold til psykoanalysen og dynamisk psykoterapi preger hele samtidsberetningen. Når han forteller (s. 297) at pågangen til det toårige grunnseminaret i psykoterapi i 1960-årene var så stor at mange ikke fikk plass, kunne han ha tilføyd: Heller ikke jeg.

Forfatteren beretter engasjert og personlig om 1960- og 70-årene da miljøterapien og dynamisk psykoterapi hadde sin glanstid og etter hvert utkonkurrerte den tradisjonelle autoritært-akademiske univer-

sitetspsykiatrien. Dikemark sykehus var mer populært enn Gaustad som arbeids- og utdanningssted.

I dag er kognitive tilnærminger et viktig tilskudd til den psykodynamiske retningen. Selvpsykologi, gruppe- og familierapi er også mer alminnelig og lettere tilgjengelig for forskning. På side 378 skriver forfatteren: «Lacan er igjen et eksempel på at kompliserte, ofte uforståelige utsagn, gjerne har en egen appell til enkelte innen faget.»

Kringlen har mange kritiske vurderinger av fagets status quo. Han kritiserer uheldig samrøre mellom faget og medikamentindustrien. «Det etiske utvalget (i Legeforeningen) har sett gjennom fingrene med den lugubre kontakten (...) mellom leger og industri» (s. 389). Han misliker at økonomer overtar ledelsen av behandlingsinstitusjoner, og hevder at overflodssamfunnet virker demoraliserende. I sluttkapitlet om fremtidens psykiatri spår han at radikale fremskritt vil utebli og at våre selvfor-skyldte omkostninger må betales.

Norsk psykiatri gjennom tidene inneholder et vell av kunnskaper og meninger. Litteraturlisten er på 29 sider, etterfulgt av person- og sakregister. Kringlen har gitt oss en gullgrube når det gjelder historiske fakta, aktuelle samfunnsbeskrivelser og spådommer om fremtiden.

Eivind Haga

Stavanger

Gedigent om psykiatriens muligheter

Jacobsen C, Bjørnstad K.

Historier om sårbarhet

299 s, ill. Snarøya: Dinamo Forlag, 2007.

Pris NOK 349

ISBN 978-82-8071-164-9

50 år etter at Modum Bads Nervesanatorium ble åpnet markeres jubileet – blant annet med denne boken, som er skrevet av et kunstnerektepar. Den er til å bli klok av for alle som undrer seg over hva psykiat-

risk og psykoterapeutisk behandling egentlig dreier seg om.

Dette er en miks av pasientfortellinger, intervjuer med forskjellige behandlere og ledere ved Modum Bad, kunstfotografier og korte dikt. Pasientfortellingene er intense, nærgående, opprørende og dels smertefulle å lese. De viser hvilken utfordring behandlere står overfor når de skal forholde seg til